

K 44201206 : สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำสำคัญ : เศรษฐกิจภาคเกษตรกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำมูลตอนกลาง / การเปลี่ยนแปลงวิถีผลิตข้าวและ
เทคโนโลยีการเกษตร/ วิถีการค้าข้าว / ภาวะหนี้สินชนบท / จังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ

วิบูลดา พิไลพันธ์ : เศรษฐกิจภาคเกษตรกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำมูลตอนกลาง ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 :
กรณีศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ (AGRICULTURAL ECONOMY IN THE MIDDLE MUN
RIVER BASIN SINCE A. D. 1957 : A CASE STUDY OF BURI RAM, SURIN AND SI SA KET
PROVINCES) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : อ. พัฒนพงศ์ ประคัลภ์พงศ์. 321 หน้า. ISBN 974 - 464 -
988 - 7

การศึกษาเรื่อง เศรษฐกิจภาคเกษตรกรรมในพื้นที่ลุ่มน้ำมูลตอนกลาง ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 : กรณี
ศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและภายนอก ที่ส่งผลต่อการ
เปลี่ยนแปลงวิถีการผลิตในลุ่มน้ำมูลตอนกลาง และผลกระทบที่เกิดขึ้น ในระยะเวลา ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้น
มา ทั้งนี้ ได้เลือกพื้นที่ 3 จังหวัด คือ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากมีเศรษฐกิจพื้นถิ่น
ร่วมกัน ได้แก่ การผลิตข้าวเจ้า ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ในภาคอีสานที่ผลิตข้าวเหนียว

ผลของการศึกษา พบว่า หลังปี พ.ศ. 2500 ปัจจัยภายนอกที่มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
ภาคเกษตรกรรมใน พื้นที่ลุ่มน้ำมูลตอนกลาง โดยเฉพาะจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ คือ ลัทธิทุนนิยม
และนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐ ในฐานะทุนจากภายนอก ส่วนปัจจัยภายใน คือ พื้นฐานวิถีการผลิตพื้น
ถิ่น ซึ่งได้แก่ ข้าวเจ้า และผลผลิตอื่นๆ จำนวนประชากร และพื้นที่เกษตรกรรม เป้าหมายการพัฒนาเกษตร
กรรมได้เน้นไปที่การผลิตเพื่อขาย ส่งผลให้คนในลุ่มน้ำมูลตอนกลางและในพื้นที่ 3 จังหวัดดังกล่าว
เข้าสู่กระบวนการผลิตข้าวเจ้าและผลผลิตอื่นๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด มีการลงทุนด้านปัจจัย
การผลิต เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง และเครื่องทุ่นแรงการเกษตรเพิ่มขึ้น มีกลไกตลาดเป็นตัวกำหนด
ราคาสินค้า ระบบการผลิตเพื่อขายดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนากลุ่มทุนที่ได้ผลประโยชน์จากนโยบายพัฒนา
เศรษฐกิจของรัฐ และทำให้การครอบครองปัจจัยการผลิตเป็นตัวกำหนดรายได้ในสังคมเกษตรกรรมลุ่มน้ำมูล
ตอนกลางขึ้น ความแตกต่างในด้านรายได้เป็นที่มาของการปรับเปลี่ยนฐานะทางชนชั้นของสังคม นอกจากนี้
จากภาวะต้นทุนการผลิตที่ต้องพึ่งพิงปัจจัยการผลิตจากกลุ่มทุนที่เพิ่มสูงขึ้น ขณะที่รายได้จากการขายผลผลิต
ข้าวผันผวนอยู่ตลอดเวลา เกษตรกรจึงมีความเสี่ยงต่อการเป็นหนี้สินทั้งนี้ในระบบและนอกระบบ การเปลี่ยน
แปลงวิถีการผลิตที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศน์พื้นถิ่นลุ่มน้ำ
มูลตอนกลาง

K 44201206 : MAJOR : HISTORY OF SOUTHEAST ASIA

KEY WORD : AGRICULTURAL ECONOMY IN THE MIDDLE MUN RIVER BASIN / CHANGING PATTERNS OF RICE PRODUCTION AND AGRICULTURAL TECHNOLOGY / RICE TRADE / RURAL INDEBTNESS / BURI RAM, SURIN AND SI SA KET PROVINCES

WICHULADA PHILAIPHAN : AGRICULTURAL ECONOMY IN THE MIDDLE MUN RIVER BASIN SINCE A. D. 1957 : A CASE STUDY OF BURI RAM, SURIN AND SI SA KET PROVINCES. THESIS ADVISOR : INSTRUCTOR PATANAPONG PRAKALPONG. 321 pp. ISBN 974 – 464 – 988 – 7

The main aim of this thesis is to study internal and external factors which determine the changing patterns of agricultural production in the middle Mun river basin from 1957 onward. The selected area for case study includes Buri Rum, Surin and Si Sa Ket, chosen on the ground of their uniqueness as a predominantly rice – growing area. This fact differentiates this area from the other production areas in the northeastern region where a main crop is glutinous rice.

The result of the study shows that, after A. D. 1957, the most important external factor that underlined change in the agricultural economy of the area understudy were the inroad of capitalism and the state's policy on economic development. Internal factors included the traditional form of agricultural economy, population growth and the availability of agricultural land. As soon as the main objective of agricultural development focused on marketing economy, the rural community in these three provinces were encouraged to expand their output in keeping with market demand. As a result, more capital was needed to acquire new technology such as seeding, fertilizes, insecticide, tractor and other labour-saving machineries. At the same time, the value of their output was determined by market machanism. The expansion of marketing economy in rural production opened these rural production areas to capitalist and entrepreneurs from outside who could take advantage of governmental policy. Within the rural community, unequal distribution of income occurred and influenced the stratification of society. Furthermore, the fact that production capital increased due to the use of modern technology while price constantly fluctuated increased the risk of farmers towards indebtedness. Finally, the changing patterns of agricultural production had had important effect on the socio-economic and cultural patterns of the rural community within the area understudy, as well as having an adverse effect on ecology of the middle Mun river basin.